

23. juli 2013

UKA 2013/88

Inatsisartut suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiussassatut siunnersuut una saqqummiupparput:

Naalakkersuisut Aatsitassanut inatsimmut UPA 14-imut allannguutissatut siunnersuummik saqqummiussinissamut pisussaaffilerneqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiussassaattut siunnersuut, taamaalilluni uran aamma thorium atominit qaartartuliornermi atortussiassatut nassuiarneqartussanngorlugit aamma sulia-reqqitaanatik saffiugassatut (ore) pissuseqartillugit, taamaalilluni inatsimmi atortussiassat radiop qinngornerinik navianartunik akullit atortussiassallu allat ersarissumik immikkoortinneqaleqqullugit, avatangiisinut tunngasutigut piimasaqaatit eqqarsaatigalugit tamatumani aamma ilanngullugit piiaanermit sinnikorineqartut (tailings) aammalu piiaffiusimasup matuneqarnerani igitassat.

(Inuit Ataqatigiit Inatsisartuni ilaasortaataat)

Tunngavilersuut

Inuit Ataqatigiit piiaanngilluinnarnissamik aalajangiussinerup, inuiaqatigiinniit oqallisigineqqaarsimatinnagu tusarniaasoqarsimatinnagulu, atorunnaarsinneqarnissaanik aalajangerneq isumaqatiginnilarput. Maannali naalakkersuisoqatigiinnit tamatumap atorunnaarsinneqarnissaanik siunnersuuteqartoqarmat, Inuit Ataqatigiinniit taamatut aalajangerneq sunniuteqaqataaffigerusupparput inunnut avatangiisinullu isumannaannerpaamik pisoqarnissaa anguniarlugu.

Naalakkersuisut siusinnerusukkut ilisimatitsissutigereerpaat saffiugassamik radiop qinngornerinik navianartortalimmik piianeq aatsitassarsionertut allatuulli isigigitsik avatangiisillu eqqarsaatigalugit aatsitassalerinertulli allatut suliarineqartartussaasoq (§ 37 akissut nr. 2013-26).

Inuit Ataqatigiit tamatuma akerlianik isumaqarpugut atortussiassat radiop qinngornerinik navianartortallit misissueqqissaarnermi, piiaanermi, atortussanngortitsinermi, avammut tuniniaanermi aammalu tailingsinik uninngasuuteqarnermi immikkut navianaateqartut. Taamaattumik Inuit Ataqatigiit isumaqarpugut tamakkununnga tunngasut nalimmasarneqarnissaat pisariaqartoq. Nalimmassaatit maleruagassanut atuutereersunit ilassutaalluarsinnaapput, Inuit Ataqatigiilli isumarput naapertorlugu atortussiassat radiop qinngornerinik navianartortallit assersuutitut saviminissamik piiaanermit avammullu tuniniaanermut sanilliunneqarsinnaanngillat.

Inuit Ataqatigiit kissaatigaarput Det Europæiske Atomenergifælleskab'imi (Euroatom) atortussat radiop qinngornerinik navianartortallit nassuiarneqarnerat Kalaallit Nunatsinni aamma aallaaviussasoq. Euratom'imi isumaqatigiisummi atortussiassat radiop qinngornerinik navianartortallit qanorluunniit pissuseqaralarunik "atomimik qaartartuliornermi

atortussiassatut” isigineqarput¹. Tamanna Det Internationale Atomenergiagentur’ip (IAEA) ”atomimik qaartartuliornermi atortussiassanut” nassuiaataanut akerliuvoq, tassani saffiugassartaat qaartartuliornermi atortussiassatut isigineqanngimmata.

Euratom’ip isumaqatigiissutaa naapertorlugu atortussat radiop qinngornerinik navianartortallit Euratomimit nakkutigineqartussaataaangillat uranimik akuisa 0,1 % thoriumimillu akuisa 3 % ataassimappassuk. Saffiugassalli suliarineqareersimagaangata – ”yellow cake”mik taagorneqartut², nakkutigineqartussaataasarput, akui qanorluunniit annikitsigigaluarpata. Taamaattumik Naalakkersuisut innuttaasunut paasissutissiinerat ajornannginaarinermik tunngaveqarpoq, oqaramik Europa’p uranip akuatut killigigaa 0,1 %-iusoq. Killigititaq taanna 0,1 % uranimik saffiugassap qanoq ittup piarneqarsinnaaneranut attuumassuteqanngilaq, uranimilli atortussiap qanoq nakkutigineqarnissaanut tunngasuulluni.

Paasinerluineq pingaarutilik alla tassaavoq maleruagassat Euratom’ip isumaqatigiissutaani aamma Det Internationale Atomenergiagentur’imi allassimasut avatangiisinutaaq tunngasuunerarneqarnerat. Tamanna eqqortuunngilaq. Aniatitsinermi igitassartanillu inissiinermi maleruagassat Euratom’imit IAEA’milluunniit nalimmassarneqarsimanngillat. Taakkununga tunngasut nunat ataasiakkaat namminneq isumagisussaavaat. Taamaammattumik piiaaffinni radiop qinngornerinik navianartulinnik piiaasoqartillugu Aatsitassanut inatsimmi avatangiisinut tunngasutigut piumasaaqatit ersarilluartuullutillu sakkortunerusut allassimasariaqarput, saffiugassat piarneqartut akui qanorluunniit annikitsigigaluarpata.

Pisortani aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassa.

Inatsisitigut allannguutit suliarinissaannut annikitsuaraannarmik aningaasartuuteqarnissaq naatsorsuutigineqarpoq. Naatsorsuutigineqarportaaq Naalakkersuisut aatsitassaqaarnermi periusissiaq piiaanngilluinnarnissamik aalajangernerup kingunerisassarpassuunik imalik 2014-imiit atuutilersussaq suliarilereersimassagaat, taamaattumillu aalajangiiffigisassatut siunnersuut manna tamatumani suliaqarnermi ilaatinneqaannarsinnaalluni.

Namminersorlutik inuussutissarsiortunut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassa.

Avatangiisinut tunngatillugu sakkortunerusunik piumasaaqatit atortussiassallu radiop qinngornerinik navianartunik akullit tamarmik, qanorluunniit iluseqaralarunik, atomimik qaartartuliornermi atortussiassatut isigineqarlutik ilaatinnissaat piginneqatigiiffinnut oqartussanullu eqqugaasunut aningaasartuuteqarnerulernermik kinguneqarsinnaapput, oqartus-sanit piumasaaqatit qaffannerisa nakkutiginninnerullu annertusisariaqalernerata kingunerisaannik.

Innuttaasunut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassa.

Soqanngilaq.

¹ Saffiugassaq, atortussiassat fissile-nik aammalu ”source material”-inik taaneqartartut tamarmik Euratomip isumaqatigiissutaani atomimik qaartartuliornermi atortussiassatut isigineqarput.

² <http://www.diis.dk/sw128483.asp>